Josipa Šarac-Puljić

04.03.2024. 11:51
Погледано: 1,328 пута

Трагом херцеговачке баштине

Ученици предметне наставе у основној школи су истраживали и сачували културно наслијеђе свога краја (околица Мостара и дио Херцеговине). Жељели смо сачувати од заборава обичаје, прославе благдана, традицијске предмете, одјећу и обућу, јела и пића.

Педагошака увјрења

Корачам просвјетним путем већ двије деценије. Прелазим разне препреке, губим равнотежу у кривинама, склањам камење с пута, но око себе увијек видим боје, плаво небо и сунчеве зраке које ме грију. Одрастао човјек,мој некадашњи ученик, задовољан, прихваћен, радишан и сретан ме чека на крају цесте.

Вјероватно сваки дан чујете реченицу: "Тешка су времена", посебно у просвјети. Лако ћемо се ухватити како понављамо ову изјаву, не постављајући протупитање:" Па, која су то времена била лака?" Засигурно не она након ратова, након нашег одрастања уз бонове,редове,несташицу, нити она у, и након рата у 90-им? Увијек ће у неком погледу бити тешких времена и дјеце/ученика која својим великим широм отвореним очима гледају у своје учитеље.

Увјерена сам да учитељ у сваком времену мора бити свјетионик и давати усмјерења, подршку, знање и љубав. Исконска улога учитеља увијек остаје иста. Он/она је тај који отвара врата свијета, шири видике, потиче и носи свјетло гдје год да дође. Сматрам да сваки ученик има врлине, способности и вјештине које су понекад скривене или занемарене. Увјерена сам да је наша мисија да пронаћи те добре стране и охрабрити дијете да покаже и развија своје таленте. Наравно, потребно је много знања, стрпљења и надасве љубави за тај процес. Надаље, ако дијете окружимо лијепом ријечју, књигом, ако откривамо с њим друге културе, слушамо глазбу, цртамо, учимо стране језике то је засигурно добра база и плодно тло за њихов раст. Уколико ученике мотивирамо, објаснимо важност материје коју поучавамо те на који начин им она може бити алат за живот, успјех је загарантиран.

ПОЛАЗИШТА

У просинцу 2020. године била сам међу 10 номинираних наставника у БиХ с иновативном праксом "Млади туристички водичи".Моју праксу је наставила водити колегица из разредне наставе те још неке колеге у жупанији. Будући да је интерес ученика за судјеловање у "водичима" био велик и да сам уочила како је реализација изваннаставне активности била успјешна одлучила сам се за даљње истраживање позитивних страна нашег краја враћајући се у прошлост. Жељела сам истражити и дати аргументе на чињеницу да су град Мостар и регија одувијек били врело културе,уважавања другог и различитог,суживота религија и народа, богатство обичаја и богате гастрономије.Жељела сам објединити научено из предмета повијести,хрватски језик,вјеронаук и географија с теренском наставом и живом усменом предајом.Своје замисли о оснивању секције под називом Трагом херцеговачке традиције сам изнијела на Учитељском вијећу школе и добила подршку.Чаробна авантура откривања баштине и традиције нашег краја је почела школској 2022./2023. години.

ЦИЉ И ЖЕЉЕНИ ИСХОДИ

Циљ секције је сачувати од заборава баштину нашег краја и пренијети је на млађе нараштаје.

Исходи:

- дефинирати старе заборављене ријечи или изразе
- израдити јеловник старих заборављених јела
- описати изглед мушке и женске народне ношње
- повезати утјецај народа и култура из прошлости те њихових обичаја с животом данас
- направити једно традицијско јело
- презентирати традицијска јела и пића нашег краја
- посјетити важне знаменитости из прошлости (теренска настава)

- записати и сачувати од заборава старе молитве, напјеве, ганге, рецитације, пјесме, усмене предаје и слично
- остварити сурадњу с особама и институцијама/удругама које се баве очувањем баштине
- израдити плакат/презентацију о важној особи из нашег краја
- краснословити стихове "заборављених писаца"
- одати почаст особи/особама чије вриједности/име/културу баштинимо

ДЕТАЉАН ОПИС РЕАЛИЗАЦИЈЕ

У рујну 2022., 2023. и 2024. сам израдила Годишњи план и програм рада секције који нам је био смјерница за наше активности које смо тијеком године проводили. Будући да смо остварили много активности, сурадњи, презентација и обилазака знаменитости наш рад бих подијелила у неколико категорија:

1. Очување материјалне баштине

а) Чланови наше секције су марљиво тражили и прикупљали традицијске предмете нашега краја. Као резултат тога у холу школе смо направили Изложбу традицијских предмета те су наши ученици посјетитељима тумачили називе за дијелове народних ношњи и старих предмета.Јосипа Шарац-Пуљић прилог_1

б) Учитељица Дијана која потјече из Љубушког краја (Бекија) нам је донијела старе мушке и женске народне ношње те смо научили називе за дијелове народних ношњи и додатака који иду уз ношњу. Знате ли Ви што значи "терлук, јачерма, џока, јашмак, модраче, зобница и шалваре"? Након презентације ученици су имали прилику одјенути народне ношње и кушати старинске сластице "ћуптер и сухе смокве". Јосипа Шарац-Пуљић прилог_1

2. Очување нематеријалне баштине

а) У сурадњи с повјесничарем умјетности, господином Антоном радили смо на пројекту "заборављени пјесници нашег краја". Уз помоћ професора Антона и прегледавање старих докумената и књига наишли смо на вриједно сазнање да је у нашем крају, Илићима, живио први босанскохерцеговачки есперантист, Никола Бубало. Заједно с Бубалом у то доба (прва половина 20. стољећа) дјеловао је ткз. Илићки поетски круг којега су чинили Иван Ратимир Кљајо, Станко Шарац и Станко Кљајо. Никола Бубало је творац првог рјечника есперанто језика. Њему у част чланови секције су реализирали поетски дан те краснословили стихове. Јосипа Шарац-Пуљић прилог_5

б) Почетком студеног ове године започели смо с пројектом "Дружи се са старијом особом, запиши усмену предају". Задатак чланова секције је био да пронађу једну старију особу, баку, прабаку, дједа и слично која ће им пренијети молитву, рецитацију, причу, напјев или гангу из њене/његове младости или дјетињства.Ученица Анета је отишла корак даље и

повезала посјет наше секције умјетници Хелени Бељо која "оживљава" рамске тетоваже те је фотографирала руке своје баке и прабаке са аутентичним тетоважама. прилог_2

Ученици су записали усмене предаје својих ближњих. Пројект ће се наставити посјетом и дружењем у Дому за старије Миран сан гдје планирамо реализирати израду божићних колача с корисницима дома, разговор и записивање усмене предаје.

ц) У спомен рођења и смрти пјесника Илије Јаковљевића по којем наша школа носи име у листопаду су ученици запалили свијеће испред остатака његове родне куће у Подхуму те рецитирали стихове из његових збирки поезије. Овај чин поштовања планирамо обиљежавати сваке године. Јосипа Шарац-Пуљић прилог_5

3. Теренска настава

а) Посјет Пермакултурном имању Нешто више у Хумилишанима (село код Мостара).

Ученици су имали прилику видјети воћњак, повртњак, стакленик, дио за сушење воћа и љековитог биља те "банку сјемена". Едукатор и наш домаћин господин Мухамед нам је показао старе сорте воћа и поврћа те сјемена која се складиште у "банци сјемена" с посебним нагласком на оне сорте и сјемена које су карактеристичне за наш крај. Тако да смо имали прилику кушати сухе смокве, јабуке, јапанске јабуке и видјети сјеме раштике. На крају смо кушали домаћи сок од ријетких херцеговачких трава и биља (вријесак, кадуља, липа, спориш и мента.)Јосипа Шарац-Пуљић прилог_3

б) Чланови секције Трагом херцеговачке баштине су били гости код фра Анте Марића који их је пратио при обиласку цркве и књижнице фрањевачког самостана св. Петра и Павла у Мостару. Јосипа Шарац-Пуљић прилог_2

Читали су најмању Библију, видјели како су се отварале и чувале старе књиге, упознали се са радовима Баке Пенавуше, старе хрватске и босанскохерцеговачке кипарице, те још много тога.Јосипа Шарац-Пуљић прилог_1

ц) Наставница Ана Пехар је с члановима секције посјетила умјетницу Хелену Бељо која води обрт "Поппу багс" и која се бави очувањем рамских тетоважа. Наиме, мотиве тетоважа преноси на одјевне комаде и торбе. Ученици су уочили повезницу између старог и суврменог и важност те начине очувања традиције.

д) Сваке године чланови наше секције с колегама ученицима из секције Млади туристички водичи посјећују Бискупски музеј у Мостару. Кустосица Дора Сесар би при сваком посјету показала поставке експоната и пружила вриједне информације о истим. Тако су ученици имали прилику видјети старе инкунабуле,иконе, мисна одијела, архитектонске нацрте познатих грађевина у граду те приједлоге нацрта из аустро-угарског периода који никада нису угледали свијетло дана.Јосипа Шарац-Пуљић прилог_3

е) Будући да се у мјесецу листопаду обиљежава рођење и смрт Илије Јаковљевића чланови наше секције заједно са секцијом Мали туристички водичи су посјетили родну кућу овог пјесника и одали му почаст. Надаље, наставница Јосипа је припремила занимљивости о неким знаменитостима Мостара које смо обишли и на лицу мјеста учили о њима. Свој обилазак смо завршили у својеврсном музеју каве Цафе дел Алма гдје нас је господин Јасмин дочекао и научио много тога о врстама каве и традицији испијања овог напитка у Херцеговини. Овај објект се налази у дијелу града под именом Табхана па смо имали прилику видјети џамију Табачицу која је позната по томе што су је користили само вјерници који су се бавили прерадом коже. На крају смо се засладили соком од нане и рахат локумом од руже.Јосипа Шарац-Пуљић прилог_4

4. Гастрономија

а) У сурадњи с Иницијативом грађанки Мостара и ЈУ Средња економска и угоститељска школа судјеловали смо на радионици "Раштика, хранитељица Херцеговине". Научили смо много о аутохтоној биљци која је отхранила наше предаке. На крају смо кушали "заборављена јела" справљена од раштике као нпр. пирјан од раштике, јапрак,јалан јапрак итд.Јосипа Шарац-Пуљић прилог_4

б) У оквиру обиљежавања Дана круха и захвалности за плодове земље наши чланови заједно са спремачицом Миленком су правили традиционалне херцеговачке уштипке које су касније сервирали уз херцеговачки сир из мијеха и сок од дрењка.

ц) Након што смо гостовали на презентацији кухарице "Стара заборављена јела мостарске кухиње" дошли смо на идеју да сачувамо од заборава још нека стара јела. Израдили смо плакат на споменуту тему у којем смо истакнули нека од јела, пића и сластица нашег краја те сакупили рецепте од наших бака/прабака: ичија,пирјан, јалан јапрак,ћуптер,вишњап, химбер, алва,смоквара итд.

д) У листопаду ове године наша школа је угостила ученике и наставнике из Ученичких задруга загребачке жупаније. Том приликом смо реализирали заједнички доручак с ученицима и учитељима гдје су наши ученици представили јела и пића из нашег краја. Нека од традиционалних производа смо даровали гостима.Јосипа Шарац-Пуљић прилог_4

ЕФЕКТИ; ПОСТИГНУТИ РЕЗУЛТАТИ

Ученици који су судјеловали у раду изваннаставне активности Трагом херцеговачке баштине могу/знају:

- објаснити старе изразе, ријечи и називе као нпр. јачерма, инкунабула, букара, сепет
- именовати стара заборављена јела и дати упуте за израду истих (ичија је...ћуптер је...)
- именовати дијелове и сврху народних ношњи (нпр. зобница је ....џока је...)
- самостално израдити једно или више традицијских јела (нпр. херцеговачки уштипци)

- повезати традицију и обичаје са данашњим временом (нпр. знају објаснити зашто су женске особе у Рами и западној Херцеговини имале тетоваже те како данас користимо те тетоваже у модном дизајну)
- судјеловали су у знанственом истраживању у архиву
- посјетили су све важније институције које се баве очувањем традиције
- очували су од заборава заборављене усмене предаје
- израдили су презентације о обрађеним темама
- развили су свијест о регији и граду у којем живимо
- одали су почаст особама чије вриједности и идеје наслеђујемо
- развијали су тимски рад, емпатију, социјализацију и самопоштовање
- постали су амбасадори свога града и регије

Занимање за судјеловање у секцији је велико, ученици желе бити дијелом овог пројекта и јако су разочарани што секција годишње може бројити само 20 ученика. Резултат је провођење изванучионичке наставе на терену, одмицање од мобитела, дотицај са стварном ријечи, књигом или особом. Ученици су добили искуства и знања која ће носити кроз живот и на тај начин бити живи расадници културе и баштине херцеговачког краја.

Додатни коментари и сугестије другим наставницима који би жељели имплементирати ову идеју

Горе наведену праксу није тешко имплементирати. Довољно је наћи мало воље и жеље у себи те се осврнути око своје куће, школе и локалне заједнице. Засигурно је и ваш крај богат повијесним догађајима, локалитетима и у њему живе особе које би радо помогле у раду секције. Жива ријеч, теренска настава, па чак и једноставан оброк и напитак с ученицима могу учинити велику промјену. Искуствено учење је оно што ученици желе и оно је прави пут ка њиховом развијању у квалитетне особе које ће једног дана бити носиоци нашег друштва и на којима ће почивати наша домовина Босна и Херцеговина.

Tags

NIN 2024

Collections

Номиноване праксе

НИН 2024